

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תמו

ביאורים ומוספים

120) ואף על פי שהמנהג הוא שהתיבה נעשית נבילה אף בשאר איטורים [ולא רק בבשר וחלב], כמבואר ברמ"א (י"ד סי' צב ס"ד) וסי' קי"א, כלומר, שחתיכת היתר שנבלע בה טעם איטור, הרי היא נעשית כאיטור עצמו, ואם נתערבה במאכל אחר, כדי להתירו אין די שיהיה בו בכדי לבטל את טעם האיטור שנבלע בתחילה, אלא צריך שיהיה בו בכדי לבטל את טעמה של החתיכה, ואם כן אף כאן היה לנו לומר שהזיתים עצמם נעשים כחמץ, ואין די בביטול פליטת הסכין, מ"מ כתב המג"א (סי' ק"ח) שהואיל וחמץ קודם פסח הוא עדיין דבר היתר, אין אומרים בו 'חתיכה נעשית נבילה', וכפי שמבואר בשו"ע (י"ד סי' צד ס"ו) שלא אומרים 'חתיכה נעשית נבילה' בהיתר שנבלע.

והוסיף המג"א, שאף על פי שלענין דין נ"ט בר נ"ט הלכה כדעת הפוסקים שחמץ קודם פסח נחשב 'איטורא בלע' [ראה שעה"צ (סי' פא)], ומה שכתבנו שם, מ"מ לענין דין 'חתיכה נעשית נבילה' יש לפסוק שחמץ קודם פסח נחשב היתר, שכן מלבד סיבה זו יש סיבה נוספת להתיר, שהרי יש סוברים שאין אומרים 'חתיכה נעשית נבילה' בשאר איטורים, כמבואר בשו"ע (י"ד סי' צב שם).

[מש"ב שם]

וְיֵשׁ מֵאַתְרוּגִּים שְׂמֵמֵיךְ לְאֶסְרָה הַיְחִיּוּם אֶף לְאֶתְרֵי הַבְּשׂוּלִים.⁽¹²¹⁾

121) וביאורו המקור חיים (ביאורים סי' טז) והגהות רעק"א (סי' כא) שדעה זו סוברת שמה שקיימא לן שברב היתר אומרים ש'אפשר לסוטה' [ראה לעיל], אין זה אלא באיטור בשר וחלב, וכגון חתיכה שבלעה חלב ולא היה בה כדי לבטלו, וחזרה ונתבשלה בבשר שהיה בו כדי לבטלו, שאין החתיכה נאסרת באיטור בשר וחלב, אבל דבר שבלע חמץ קודם פסח ואין בו ששים, אין אומרים ש'אפשר לסוטה' כשנתבשל קודם פסח עם דברים אחרים שיש בהם ששים, ואף על פי שחמץ קודם פסח הוא דבר היתר, שכן מה שבבשר וחלב אומרים ש'אפשר לסוטה' אין זה משום שהחלב נסחט מהחתיכה ומתבטל בששים בשאר הדברים המתבשלים, אלא משום שהטעם שבחתיכה נחלש על ידי הבישול, ובהתערבו עם טעם הבשר שנכנס בחתיכה על ידי הבישול אין בצירופם כדי להחיל איטור בשר וחלב, אבל חמץ אף כשהוא 'נחלש' הרי הוא חמץ, ולפיכך אף אם בשלו את הזיתים בזיתים אחרים שיש בהם ששים, הרי הם נשארים באיטורם. [ראה מקור חיים שפירש בן בכונה דבר המג"א (סי' ק"ח), וראה חזו"א (א"ח סי' ק"ט סי' י"ד בשלן) שאף הוא כתב מעין זה].

[מש"ב שם]

אם יודע ש'השפין ה'ה נקי'⁽¹²²⁾.

122) והחזו"א כתב (שם ד"ה ומש"ב) שאין מקום לחלק בין אם הסכין היה נקי או לא, שכן ממה נפשך, אם נחשבים הזיתים כדבר חריף הרי הם בולעים מהסכין אף אם הוא נקי, ואם אין הם נדונים כדבר חריף, מה שעל גבי הסכין אינו נבלע בזיתים אלא רק נמרח על מקום החתך, והוא בטל על ידי בישול גם אם אי אפשר 'לסחוט' את הזיתים.

[שעה"צ סי' קכח]

ואם כן כל זית וזית בלוע מהסכין.⁽¹²³⁾

123) אכן, אם נפח הזיתים גדול מפי מאה ועשרים מנפח הסכין, כתב החזו"א (א"ח סי' ק"ט סי' י"ד) ואם שהם מותרים, שכן אין בכח הסכין לתת טעם בזיתים אלא ער פי ששים מנפחו, ולכן אף אם אכן קרוב לששים שובגדו קיבלו טעם, מ"מ הרי הם בטלים בשאר הזיתים שרבים עליהם [וכדעת הסוברים שיבש ביבש בטל המשך במילואים עמוד 11

[מש"ב סי' פח]

ואין להקמיר אלא דבר ש'תתכווה בו'⁽¹¹⁶⁾.

116) ואפילו אם הריחו את הדבר שנחתך, חוששים שמא עדיין נשאר משהו חמץ דבוק בו, כמבואר ברמ"א ובמש"ב לעיל (סי' פה) ושעה"צ (סי' ק"ח). ואף על פי שאין זה אלא ספק דרבנן, ומטעם זה הלא התירו את התערובת כמבואר במש"ב כאן, מ"מ ביאר החזו"א (א"ח סי' ק"ט סי' ט"ז בהגה') שאין ספק משהו מותר אלא כשאף אם הוא אכן נמצא מ"מ בלול הוא בתערובת, שאף אם יאכלנו אינו אוכל את גוף החמץ כמות שהוא, אבל כשהטפח הוא במשהו שאם הוא קיים אין הוא בלול בתערובת, הרי זה אסור, שאם יאכלנו נמצא אוכל את גוף החמץ כמות שהוא, ואף כאן אם אכן היה משהו על הסכין, הרי אין הוא מעורב בדבר הנחתך, אלא עומד בפני עצמו על גבי מקום החתך. [טעם נוסף מדוע החמיר בספק משהו כשאין הוא מצוי בתערובת, ראה שו"ת אבני נזר (א"ח סי' שס"א אות ג)].

[מש"ב שם]

וְיֵשׁ מֵאַתְרוּגִּים שְׂמֵמֵיךְ אֶפְלוּ הַתְּעַרְבוּתֵי.⁽¹¹⁷⁾

117) דעה זו היא דעת המג"א, וכפי שצ"ח בשעה"צ, וטעם הדבר ביאר המג"א (סי' לז) שמה שאמרו 'סתם סכין אינו נקי', אין הכוונה שספק שמא אין הוא נקי, אלא הכוונה היא שדאי שאין הוא נקי, וכיון שכן אין זה ספק איטור דרבנן, אלא איטור דרבנן ודאי.

[מש"ב סי' פט]

ואינו פן ייחמו מ'ליעת חמץ' [ואפילו הוא קדם פסח] אסור.⁽¹¹⁸⁾

118) והחזו"א כתב (א"ח סי' ק"ט סי' י"ד) שהמקום הפסד יש להקל אם חתכו את הזיתים קודם פסח בסכין שאינו בן יומנו, שבאופן זה יש שני צדדים להקל, שיתכן שהלכה כדעת הסוברים שרק חלתית וצנן יש בכוחם להפליט, אבל שאר דברים חריפים אין בכוחם להפליט, ואפילו אם הלכה שיש בכוחם להפליט, מ"מ יתכן שאינם נדונים כ'חלתית' לענין שהם משיבחים את הבלענות שאינן בני יומנו, ואם כן לדעת הסוברים שנותן טעם לפגם קודם פסח מותר יש להקל. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' פא).

[מש"ב שם]

ד'על-ידי ה'בשול נ'פלט הטעם מ'כל זית מ'אחד ל'חבר'⁽¹¹⁹⁾.

119) ואף על פי שקיימא לן 'אפשר לסוטה אסור', וכפי שמבואר בשו"ע (י"ד סי' ק"א), כלומר, שמאכל שבלע איטור ולא היה בו כדי לבטל את האיטור, וחזר ונתבשל יחד עם מאכלים אחרים שיש בהם כדי לבטל את האיטור, אין אומרים שהאיטור יצא ונתערב עם שאר המאכלים ובטל בהם, אלא המאכל הראשון נשאר באיטורו, ואם כן אף כאן היה לנו לומר שאין טעם החמץ שנבלע בזיתים יוצא ומתערב באחרים, מ"מ כתב המג"א (סי' ק"ח) שסוברת רעה זו שאין אומרים כן אלא כשבלע דבר איטור, אבל כשבלע דבר היתר אפשר 'לסוטה' על ידי בישול, וכפי שכתבו בשו"ת מהר"ם מלובלין (סי' כח) והבאו דבריו בש"ך (י"ד סי' צד סי' בג) והט"ו (שם סי' צו סי' ק) לגבי חתיכה שבלעה חלב ולא היה בה כדי לבטלו, וחזרה ונתבשלה בבשר שהיה בו כדי לבטלו, שאין היא נאסרת באיטור בשר וחלב, ולפיכך כאן שהזיתים בלעו את החמץ קודם הפסח בזמן שהוא עדיין דבר היתר, כששלו את הזיתים קודם פסח, בטל טעם החמץ בשאר הזיתים, וראה מה שכתבנו להלן בדעת החולקים.

[מש"ב שם]

ומצטרפין ל'ן יחד ל'בשל פליטת הסכין ב'ששים'⁽¹²⁰⁾.

מילואים הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד קודם

64) כלומר, דעת הרשב"א (תורת הכית כ"ד ש"א דף יז ע"א) שאף על פי שיש ביבש בטל חד בתרי, ומותר לאכול כל חתיכה מהתערובת בפני עצמה, ומשום שכל אחת ואחת שאוכלו או רבים שהיא מן המותרות, מימי לאוכלן כולן ביחד אסור, וכתבו האחרונים [עיין ט"ז יריד סי' קט ט"ק א ומשב"ז שם] שאיסור זה אינו אלא מדרבנן. ודעת הרא"ש (חולין פי"ז סי' לו) שאף לאכול את כולן ביחד מותר, שכן גזירת הכתוב היא [שנאמר (שמות כג ב) "אחרי רבים להטות"] שכשהאיסור בטל ברוב הריהו הנפק להיות היתר.

[בה"ל ד"ה ונתבטל]

דרך להקרא בעלמא חש"ש שם לרעה 65ז.

65) וכן טעם במשניב להלן (סיק לט), וכן בשע"צ להלן (סיק קג) בשם הבג"ד ישע (ס"ז).

[בה"ל ד"ה שהוא]

כמו שכתבתי בסימן תג ע"ג, ע"פ שם במשנה בריה"ל 66.

66) ביאור הבריה, ה"ט"ז כתב (סיק ה) שאם קודם הפסח נתערב לח בלח בפחות מששים, שיכול להרבות עליו קודם הפסח כדי שיהיה בו ששים ויהיה מותר בפסח, שהואיל ומרבה עליו קודם זמן האיסור, אין בכך משום מבטל איסור לכתחילה, וכתב המשניב לקמן (סי' תג ט"ק ב) שרוב הפוסקים אסורים להרבות, שכיון שהוא מרבה על דעת לאכול בפסח, הרי זה כמבטל בזמן האיסור. אכן, כתב שם, שאפשר שבשעת הדחק יש לסמוך על המקלים.

(שם סי' ט) שמתעם זה נהגים לאפות את המצות קודם פסח, שכן לרוב מצוי בדגן מעט חטים מחומצות.

[משניב סי' לג]

משום ששקמץ בעיניו 65ז.

67) ומצה שקיבלה טעם חמיץ והתערבה במצות אחרות קודם פסח, כתב לקמן (סי' תנא ט"ק ק"א) שיש סוברים שכיון שהיא אסורה רק מחמת בליעה, אין אומרים בזה יחזור וייעור. בפסח, ויש סוברים שאף באופן זה אומרים יחזור וייעור. וראה מה שכתבנו בשע"צ לעיל (סיק כז) בשם החו"א.

[משניב שם]

אכל לאכל ק"ך שר"י 62ז.

68) ולעיל (סיק טז) ולהלן (סיק צג) שתם כרעה הראשונה, והחזויא כתב (ארוח סי' ק"ט) כי ה"ה ר"ה ראשונה, וסיק טז ד"ה ואם וסיק יז ד"ה ואם) שיש להקל כרעה השנייה. [וראה חו"א שם סי' כא ושונה הלכות ס"ז].

[שע"צ סי' כח]

ת"ה לא ש"ה תיכי שנתערב פ"שה 63ז.

68) החזויא כתב (ארוח סי' ק"ט) כי סי' כא, שלדעת הסוברים שיבש ביבש חזר וייעור אסור להשהותו אף אם נתערב בששים.

[שע"צ סי' לו]

ידע, דבמקום הק"ד סמכין א"ע"ת ה"א"ש 64ז.

הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד כד

הבליעות שבכלי דינו כשאר דבר כבוש, שאינו מפליט רק לאחר מעת לעת, וטעם דעה זו כתב הפמ"ג (יריד סי' סט שפ"ד סי' כח), שכיון שהסיבה שהכבוש בציר ממחר לפלוט ולהכילע יותר משאר דבר הכבוש הוא משום המלח המצוי בו, בהכרח אין דינו עדיף ממלח עצמו, ומלח אינו מפליט בליעת שבכלי (כמבואר בשו"ע שם (סי' צה ס"ז)).

[משניב שם]

ל"ש לו דין קבוש על-ידי 68ז.

68) כלומר, דעה זו סוברת שדבר הכבוש בציר ושהה כדי שיתבטל על האור וירתיח, מלבד שדינו כמבושל לענין שהוא פולט ובוטל (כמבואר בשו"ע בי"ד סי' ק"א), דינו כמבושל גם לענין שמפליט בליעות שבכלי, והדעה השניה סוברת שלענין פליטת

הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד כז

[שע"צ סי' קלה] פ"ה ש"ף, ת"לא קהמגן אברהם 126ז.
126) החזויא כתב (ארוח סי' ק"ט) כי יח ד"ה כתב שהעיקר כדעת המג"א שכן לא שייך לקבוע שיעור בדבר, שפעמים מעט מים מבטלים את החריפות ופעמים צריך רוב מים כדי לבטלה. [וראה חו"א שם שכתב שאף השי"ך בי"ד שם (סי' ג) לא נחלק בנדון זה].

[בה"ל ד"ה אמ]

פ"ן ש"ש פ"ה הריפות קצת 127ז.

127) ומימי אם כבשום בכלי שאינו בן יומו הרי הם מותרים, וכפי שכתב השו"ע. ובטעם הדבר כתב החק יעקב בספרו מנחת יעקב (כלל ג סי' ז), שהריפות זו אף על פי שהיא גורמת שהכבישה תפליט מהכלי קודם מעת לעת, מימי אין בכוחה להשביח פליטה פגומה, ולפיכך אם הכלי היה בן יומו חזיתים אסורים, שיש לחוש שהכלי פלט בעוד הוא בן יומו, אבל אם לא היה בן יומו הרי הם מותרים, שאף אם הפליטה יצאה קודם מעת לעת, הרי היא טעם פגום.

קודם פסח אם לא נתבשל - ראה לעיל (סי' לג) שזו דעת החזויא. וראה הגהות רעק"א (סי' ב) שבהוצאת מכוון ירושלים על דברי המג"א סי' לח.

אולם כתב החזויא (שם), שבאופן זה אסור לבשלם בפסח, שכן אם יבשלם, טעם החמיץ הבלוע בחלקם יבלע בשאר הזיתים, ובפסח הרי הם נאסרים אפילו במשהו.

[שע"צ שם]

ש"אין בבבלישה כ"ה להפליט ק"ה ל"ה 124ז.

124) וביאר השו"ע הרב (סי' ט) שאף על פי שקיימא לן 'כבוש במבושל', מימי אין דינו כמבושל ממש, וראיה לדבר כתב המג"א (סי' לח), שבהגעה כלים אין די בכבישה כדי להפליט את האיסור.

[משניב סי' צ]

הוא לפ"ה 126ז.

125) ותוון טעם לפגם קודם פסח מותר לכולי עלמא, כמבואר ברמ"א לעיל (סי' ב).

מילואים הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד קודם

[ביה"ל ד"ה אט]

על קשת הטי"ו והשי"ק¹²⁸.

128) כלומר, כעין שאלת האיר על דברי השו"ע כאן הקשו הטי"ו (ויד סי' קה סי' א) השי"ק שם (סי' ב) על דברי האיסור היתר (כלל ב דין ח וכלל ל דין ט) שכתב שהיתר שנכבש בכלי של איסור שהוא בן יומה, הרי הוא אסור.

[ביה"ל שם]

מקל מקום אין נראה להקל לכתחלה¹²⁹.

129) והחזירא כתב (אירח סי' קיט סי' ו' ודיה ובסי' יח ד"ה כ"ב) שהעיקר כדעת הטי"ו והשי"ק, ושאל לכתחילה יש להקל כדעתם. וראה חזירא שם (ד"ה טור ד"ה ובח"י) שכתב לתרץ את קושיות האחרונים באופן אחר.

הלכות פסח סימן תמו המשך מעמוד כ"ט

יראה וכו' יש להקל מעיקר הדין ולידך אחר מקומו של כעל החמץ שזכה בחמץ במוצאי שביעי של פסח, אלא שראוי להחמיר ולידך גם אחר מקומו של החמץ, אבל לענין חמץ שעבר עליו הפסח שאין איסורו אלא מדרבנן, אין להחמיר.

ובן חרץ לארץ הנמצא בחרץ לארץ ומכר את חמצו שבארץ ישראל, משמע בשו"ת אגרות משה (שם סי' צד) שאסור לו ליהנות מחמצו שבארץ ישראל, ואם זכה בו עובר אף על יבל יראה, ומשום כך יש לו להתנות עם הרב שבארץ ישראל שאינו עושהו שלוחו לקנות את החמץ מן הנכרי אלא במוצאי יום טוב שני שבחוץ לארץ.

מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' מה) כתב שאף אם לא התנה עם הרב כגיל אין בכך כלום ומותר לו ליהנות מחמץ זה לאחר הפסח, שכן שלא נזכר לו שיקנה הרב את חמצו מן הנכרי במוצאי שביעי של פסח שבארץ ישראל, שהרי הוא יעבור בכך על יבל יראה, משום כך אין רשות כלל לרב לקנות את חמצו מן הנכרי ונשאר חמץ זה ברשות הנכרי, אלא שכוון שהייב הנכרי לשלם לישראל על חמץ זה, גובה הישראל את חובו של הנכרי בכך שהוא אוכל את חמצו של הנכרי, ומה שנהגים שהרב חזר וקומה את החמץ מן הנכרי אינו אלא כדי שלא תראה מכירת החמץ כהערתה (ראה בבית הלל (סי' ד"ה מכירה נמורה)).

וטעם נוסף להתיר חמץ זה, כתב הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות יד) שיתכן שעל חמץ שבארץ ישראל לא גזר כלל גזירת יום טוב שני של גלויות, ונשאר בצי"ע.

[משגיב סי' קה]

קצרו קנה לוי¹⁴¹.

14) משמע מדבריו שאפשר לקנות חמץ בפסח, וכן כתב בבית הלל לעיל (סי' תמו סי' ד"ה בביתו) שאסור להגביה חמץ של הפקר המונח ברשות הרבים, שכן משעה שהגביהו קנאו ועובר על יבל יראה, וכן דייק בשו"ת נדע ביהודה (מהדור"ק סי' יט ד"ה ואמנם מזה) מדברי הרמב"ם (פ"א מהל' חמץ ומצה ח"ג), וביאר שם (ד"ה ועוד מענין ד"ה ואם כן קם לדינא) שאף שמבואר בגמרא (ביק מ"ה, א) שאין קנין באיסורי הנאה, מימי בחמץ יש קנין, שהרי כל חמץ אינו ברשותו של אדם ועשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו כדי לעבור עליו ביבל יראה, והוא הדין לענין קנין בפסח עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו כדי לעבור עליו ביבל יראה, וכן כתב החזירא (אירח סי' קיח סי' ז).

ולענין האם יורשים חמץ בפסח, ראה בשו"ת נדע ביהודה (סי' כ ד"ה מילתא עמוקתא), ובמשגיב לעיל (סי' תלה סי' ט).

ביאור נוסף לכך שחמץ בפסח לא יחשב באיסורי הנאה שאין שייך בהם קנין, כתב בשרת עונג יו"ט (סי' כד) בשם הר"ן, שכוון שקודם שקנאו מותר לו לאוכלו לאחר הפסח (בגן שמכרו לנכרי וכדו') אם כן יש לו שיווי, ואינו נחשב לאיסורי הנאה אף בפסח (וראה בקונטרס בסוף שו"ת הריב"ש עמ' קס"ג).

שהוא של הנכרי, יצטרך הישראל להשלים לנכרי מחלקו, אין לך אחריות גדולה מזו. וסיים המשגיב שם, שיש לסמוך על המקילים על כל פנים לענין היתר הנאה.

[שעה"צ סי' ק ד]

הלא פשטני אר"ה סי' פס"ו¹⁴⁰ וכו', עין פתח מ"ש¹⁴¹, וגם זה אינו פרוז, עין סוף סי' תמו מה שכתבנו שם¹⁴².

10) שכתב, שכיון שחמץ שעבר עליו הפסח אין איסורו אלא מדרבנן יש להקל ולומר לגבי החלק שהגיע ליד הנכרי שיש ברירה, הוא קיבל לידו את חלקו, המותר לאחר הפסח, מאידך, לגבי החלק שהגיע ליד הישראל יש להקל ולומר שאין ברירה, הוא קיבל לידו את חלקו של הנכרי המותר לאחר הפסח.

11) שכתב (סי' ד), שיכול הישראל ליקח מעט מחלקו ולבערו, והיה חלקו הנשאר על הישראל מיעוט, ויתבטל ברוב חלקו של הנכרי, ואין בה משום אין מבטלים איסור לכתחילה, כיון שהאיסור וההיתר היו מעורבים קודם הביטול, ואינו מעורבם בימים כדי לבטל את האיסור.

12) שם כתב (סי' קב), שנחלקו המג"א והא"ר בנתערב חמץ מין במינו (שמן התורה הוא בטל ברוב) האם מותר לאוכלו לאחר הפסח, או שאין להתירו אלא כהנאה, וכתב בשעה"צ שם (סי' קפג) שהסכמת האחרונים להתירו אף באכילה, ואם נתערב חמץ לאחר הפסח, כתב במשגיב שם (סי' קה) שבמקום הפסח מרובה או שעת הדחק יש להקל ולסמוך על ביטול ברוב, בין במין במינו ובין במין כשאינו מינו.

[משגיב סי' קה]

משום דהו"ו חמץ של ישרא"ל שיעברו עליו הפסח¹⁴³.

13) וכן חרץ לארץ הבא לארץ ישראל ומכר את חמצו לנכרי על ידי הרב כמזהב, ובמוצאי שביעי של פסח חזר הרב וקנה את חמצו מן הנכרי, כתב הגר"צ פרנק (מקראי קודש פסח ח"א סי' עז) שלמרות שיש עליו חיוב לנהוג יום טוב שני אף בארץ ישראל כמבואר כאן, מימי מותר לו לאכול חמץ זה לאחר יום טוב שני ואין עליו דין של חמץ שעבר עליו הפסח, משום שלא גזר חז"ל איסור אכילה אחר פסח אף על חמץ הנקנה ביום טוב שני אלא בחוץ לארץ, כדי שלא יבואו לזלזל ביום טוב שני, אבל בארץ ישראל אין להושיב שיבואו לזלזל ביום טוב שני, שהרי אין טהמים בה יום טוב שני, וסיים שם, שכבר נהגו שאין הרב קונה את חמצו של בני חרץ לארץ אלא במוצאי יום טוב שני (וראה בשעה"צ (סי' ו) שלא נקט טעם זה של יאחי לזלזול אלא טעם של לא פלוני, ויש לדון האם גם לסברא זו יהיה מותר).

ואף אם מבר את חמצו שבחוץ לארץ על ידי רב שבארץ ישראל, כתב בשו"ת אגרות משה (אירח ח"ד סי' צה) שלמרות שמשום יבל יראה יש להחמיר ולא לזכות בחמץ עד מוצאי יום טוב שני במקום שבו נמצא החמץ, מימי אם זכה בחמץ זה במוצאי שביעי של פסח שבארץ ישראל שהוא עדיין שביעי של פסח מן התורה במקום בו נמצא החמץ, אין להחמיר ולאסור חמץ זה לאחר הפסח, כיון שאף לענין איסור יבל

הלכות פסח סימן תמו

באר הטלה כז

(מחרי"ל). (פז) אָבֵל אִם (לג) נִחְרַב אוֹתוֹ דָּבָר בְּתַבְשִׁיל, (פה) אֵין (לה) לְחַשׁ וְלִהְיֵמִיר וְלֵאסֹר מִסֶּפֶק, כֵּן נִרְאֶה לִי: **ח** הַיּוֹתִים שְׁנִזְתָּרוּ לְחֹתְכֵם (טז) בְּסִכִּין (יז) חֲדָשָׁה, אֶפְלוֹ לֹא נִזְתָּרוּ לְכַבֵּשׁ בְּקִדְוָה חֲדָשָׁה, (צ) * אִם

מ טור אפילו לדעת פסל הגרונות, דכין דבשעה נבטיח נבטיח פסל חרדיהו

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה

דאף דסיל להמיר קדם פסח, מ"ם אב ידוע אותו ון אסור לשמות סמפד פסחא ופסא נשאר קעת תלביחא צנין. ומיא שאין ס, אף קדם פסח אסור כמיש ביריד סימן צו ע"ש:

באר היטב

דוקא דבדר הפעשה פירי אינם גורמים, דמהרי"ל קאי על דגים שחומתין הא"י, אבל אם נעשה באגראי שחמך בספין סמך דבר שאינו חרף, סגי בהנחה או בגרידה כמיש פ"ד סימן עז, מ"א. ועמ"ל: (לד) נחערב.

אפלו בפחות מס, מ"א: (לה) לחש. הינו אם הריחו הדבר ההוא תחלה קדם שנתערב, מ"א, ע"ש: (לו) חרשה. אבל בסכין לשתן אפלו הוא נקי ואינו ב"י אסור כיון שהוא דבר חרף. ודוקא שנתחכו קדם שנתנו אותם לכבש שאז הם צדון בחריפתן או אפלו לאחר שנקבשו ונתחמצו דאז ג"כ מקרי דבר חרף, משא"כ בנתחכו לאחר שנתנו עליו מים קדם גמר כבישתו דאז לא מקרי דבר חרף, דמים מבשל חרפסון:

משנה ברורה

הפסח, אסור לאכלו בפסח. אבן זה אינו אלא דוקא בסכין שנגילין להשתמש בו חמין לפעמים ויש בתוכו בליעת חמץ. (קכא) אבל אם אינו נגילין להשתמש בו בחמין כלל, כגון בצל שתתכווהו בסכין שגוררין בו בצק מן הערבה והיה נקי, סתם הבצל ואף אם תתכווהו בפסח, פ"ן שאוחזו ספין לא שמשו בו חמין מעולם, וצ"ן לא מבליע ולא מבליט: (פז) אָבֵל אִם נִחְרַב, אֶפְלוֹ (קכג) בְּחֹתֵם מַעֲשִׂים: (פה) אֵין לְחַשׁ וְכוּ' מִסֶּפֶק, דְּלִיחוּשׁ שְׁמַא יֵשׁ פִּירוֹר עַל הַסִּכִּין וְנִדְבַק בְּדָבָר שְׁתִּתְכוּוְהוּ, וְאֵף דְּסִתָּם סִכִּין אֵינוֹ נָקִי, מִכֵּל מְקוּם אֵינוֹ וְכוּ' וְדַאי שְׁתִּיהָ שֶׁם חֵמֵץ דְּבוּק עָלָיו, וְאֵין לְהַחֲמִיר אֲלָא דָּבָר שְׁתִּתְכוּוְהוּ (ב"י) (קכג) אָבֵל לֹא תִעְרְבוּהוּ, פ"ן דמשהו אינו אלא (קכד) מדרבנן. ויש מאחרונים שפותרין אפלו התערובות¹¹⁷ (קכה) אם לא הודח הסכין מקדם, (קכז) ובהפסד מרבה או לצרף שמחת יום טוב יש להקל. וכתב המחבר, דבסמיני שחומתין בו לחם במדינתניו ידוע שנדבק בו פירו חמץ, ולכן אפלו התערובות אסור אם לא הדיחו את הספין מקדם: **ח** (טז) בְּסִכִּין חֲדָשָׁה, אֶבֶל אִם

באר הלכה

דוק: * אם אינה בתיימא וכו'. עין משנה ברורה דאם היא בתיימא אסור, וכן הוא בטור. ועין באלהי רבה ועוד אחרונים שהעירי על ידי כבישה לעולם אינה בתיימא, דמעת' לעת של בליעת האסור או חמץ נשלים קדם הפעשה לעת של דבר הנכבש שנתכווהו אסור, וכן פסח הפסח אברהם לעיל בסעיף ה, וכתב שם ולא יציר לאסור על ידי כבישה אלא כשיהיה בתיימא חמץ, שברגע זו שהוציאו חמץ, באותו געו נתנו דבר הנכבש: ודחק, דא"כ היה לו להטור והמחבר לפרש ולא לסתם, ובחרי"ק כתב דבנגנו אסור מטעם מעת' לעת כיון שיש בזה חריפות קצת¹¹⁷, וגם נהו דחוק, דהטור כתב סתם דעם מים בטל חורפיהו. מכל מקום להלכה נראה להחמיר, דהבית הלל פ"ט ס"ט ופרי ח"ד פרצו על קשיית ה"טו' וה"ש¹¹⁸, דכלי שעומד עם רטב לא נכנס טעמו לעולם ורק לשהוא ריקם נכנס, וידידהו אחר דברי השלחן ערוך להלכה בפשטה, וכן פתב בספר אמרי מרדכי, ואף דכמה אחרונים העתיקו להלכה דברי ה"טו' וה"ש¹¹⁹ מפל מקום אין נראה להקל לכתחלה¹²⁰, ובקרי בזה שגם החרי"ק כתב לאסור, והעתיקו המקוריים, אכן בשעת הדחק נראה דיש לסמוך לטקל עם בנה, דבלאו הכי דעת הח"ק יצאק לעיל באור יט שאין לאסור על ידי כבישה אלא בכלי שמשמשין בה חמץ בשפע דאז צריך לשיצר נגר פלה, ואי לא הכי אמרין שיש ששים נגר

הספין שחמכו בו היותם [והוא הידן צנון ובצל] הוא ישן, אפלו הוא נקי (קכז) ואינו בתיימא מבליעת חמץ [ואפלו הוא (קכח) קדם פסח] אסור¹¹⁸ פ"ן שהוא דבר חרף, וכ"ל. [ודוקא שנתחכו קדם שנתנו אותם לכבש, שאז הם צדון בחריפתן, או אפלו לאחר שנקבשו ונתחמצו, שאז מקרי גם כן דבר חרף, מה שאין כן בנתחכו לאחר שנתנו עליהן מים קדם גמר כבישתן, דאז לא מקרי דבר חרף, דמים מבשל חריפתן, ודי היותם שנקבשו קדם פסח, אפלו חתכו בסכין בתיימא, ג"כ מן הך לשותתן בפסח אם סגנו מן היותם (קכט) קדם הפסח, לפי שפכר (קל) נתפשל החמץ בהן בששים קדם הפסח. ואם נתפשלו היותם קדם הפסח, גם היותם עצמן (קלא) חוזרין להיות מתוקן, דעל ידי הבשול נגלט הטעם מכל זית מאתד לחברו¹¹⁹ ומצטרפין כלן יחד לבטל פליטת הסכין בששים¹²⁰. (קלב) ויש מאחרונים שמתמירין לאסור היותם אף לאחר הבשול¹²¹, (קלג) ובמקום גניעת שמחת יום טוב יש להקל אם ידוע שהסכין היה נקי¹²²: **צ** אִם אֵינָה בְּתִיּוּמָא, דאז פליטת הקדירה שנקבלע בה היותם על ידי הכבישה הוא לפגם¹²³, ואף על גב דבדר חרף אסור אף באין בתיימא, הכא פ"ן שנתנו פה מים לצרף כבישה בטל חורפיהו [ורק בעינן שלא ישהו שם בכלי חמץ זמן רב שיתחמצו בו, דאז חוזר ונעשה חרף ומשהו טעם חמץ בקלוץ בקלי לשבה, אלא (קלד) וטלקם מקדם לקלי פסח]. ודוקא בשמים (קלה) היי יותר מהיותם, הא לאו הכי נשאר היותם בחריפתן. והנה מדרבי המחבר משמע, דאם הקדירה שנתנו בה היותם היתה בתיימא מבליעת חמץ אסורין היותם לאכלן בפסח אם שהו בתוכה מעת' לעת, דנעשין פבוש ונהרי הוא פמבשל, ואף דבשעה שנעשין פבוש אחר מעת' לעת פבוש נעשה הפליעה שבתוך הפלי לפגם, (קלט) מפל מקום פ"ן שחריפין קצת יש להחמיר. וע"ן בבאור הלכה:

שער הציון

(קכא) חרי"ק יצאק בשם תשובת הרא"ש: (קכב) אחרונים: (קכג) הינו אף אם לא הדיחו הספין מקדם, מן פתב האליה רבה וכן משמע מנהר"שלוס וביתימא די ותיימא: (קכד) הגר"א: (קכה) מגן אברהם והקרי"ק ומקור חיים: (קכו) הגר"ז: (קכז) ודחפה משנה לה לשבח [טור]: (קכח) ולא שיש בה בשול שיתבשל הפלוץ שביתים בששים קדם פסח, דבכל הספין משערין, ולא ידעו פמה נפק מנה, וא"כ כל זית נזית בלוע מחמץ¹²⁴, וליא אמרין שלאחר שכבש כל היותם בכלי יצטרפו בלם יחד לבטל בליעת הסכין שבהם, שיש בכלם בודאי ששים נגרו, שאין בכבישה כח להפליט מנה לזה¹²⁴ [ט"ז ומ"א]: (קכט) פרי מגדים, ע"ן שם דאם סגנו בפתח קבר נבלעו בפתח גופה מן היותם, ואז חלא אסורין במשהו ולא שיש בשול: (קל) מגן אברהם ושא"י. והנה ח"ק יוסף פסק על דבריו, אם לא היה הספין נקי חלא יש לחש לפירו, וקמו שפסב תרמיא פציף תקודם, ואין להמיר לדבריו אלא אם היה הספין נקי, ומשלתן צדוף הגר"ז משמע דאפלו באין נקי, וקשה חרי"ק אפילו חמץ שפשיטתו, דהכא צמירייתם יומה קחל הר"א אלא אם היה הספין נקי, כמבשיל דאין לאסור התבשיל, דמה לי תבשיל ומה לי מים: (קלג) ט"ז ותלכה בפרה ואלהי רבה: (קלד) מגן אברהם ומקור חיים: (קלה) תיימא. ואף דהוא החמיר דדוקא באינו בתיימא, אין נראה להחמיר כל"כ, דאפלו אם לא נתפשל כלל סמכין פהפסד קרבה על הפוסקים דפרות חמוצים לא הרי דבר חרף, כ"ל לע"ן בס"י, וכל שכן בזה שנתבשל, וגם בהגר"ז משמע דמקל בכל גווי, ודינו שחמיר שיהיה הסכין נקי: (קלז) פרי מגדים ומקור חיים בבאור דברי חרי"ק יצאק, ואין להקשות, אפלו אם וטלקם לכלי פסח מאי מהני, כיון שעל"ל פנים יתחמצו לבסוף, חלא יחזר הטעם הפלוץ בהם מתחלה שהיה לכגם ויהיה עמה על ידי החמץ שנעשה חרף יתפך לשבח? ח"ק חרי"ק יצאק, כיון שבשעת עקר קבלת טעמו מתחלה היה זה הטעם לפגם שלא היה אז דבר חרף, לא אמרין הו דחורפה מסלוא לה, ואף דהפרי"ק מביא ביה דבריו, סתות נדעת ודפרי"ק הובאה הסמיני עם חרי"ק יצאק כמו שכתב הפתח יתבשה בסמך צו ביה דבועה, ע"ן שם: (קלח) אלהי רבה ופתח יתבשה ופרי ח"ד שיהיה דבועה ק"י ומתחיל יצאק כלל ו התיר"א שם בחוף סימן ע בש"ך, ודלא כמגן אברהם¹²⁵: (קלי) חרי"ק יצאק, ורצה לומר, אף על גב דלא הרי חרף גמר, דהמים מבשל החרי"ק:

הלבנות פסח סימן תמו

אִינָה (לו) בַּת יוֹמָא *מִתְרַת (צא) לְכָלִי עֵלְמָא: ט (צב) *יִרְבֵּשׁ מִיבֵשׁ, אִף־עַל־גַּב דְּבִשְׁאָר אַסּוּרִים חַד בְּתָרֵי בְטִיל. הַמִּזְן בַּמְצָה אֶפְלוּ בְּאֵלָף (לט) וְלַח (צג) לֹא בְטִיל. (צד) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּחִמְזִין (צה) שְׁנָה לְשָׂאָר אַסּוּרִין (לט) בְּנָה: י (צו) בְּנִיתָן טַעַם לְפָגַם מְתָר גַּם בְּפִסְחָא: הַגָּה (צז) וְיֵשׁ מִחְמִירִין, הַכֵּתִים ס' טוֹר בְּשֵׁם אֲבוֹי הָרִאשִׁי שֶׁם בְּפִסְחָא אֲלִילִים

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה

[לט] לא בטיל. עברה. וכעבור סיון צט כי דקבל קבלת חד פתרי בעיפ פלא בבלגתא אב חמץ בעיפ בני' או בטשתי. ולפי טה ונקיט לעיל סעיף ב לקאא גב בנה יש לתקל. ע"ש. וצין בשו"ת פ"י סי"ח באחד שהנה לו ענייני' שנתנוהו כבר בתוך י"ט לתקן' פירוש וקט טעמו ושיב ערבו ענייני' אחר אשר לא הוצא טעמו כדי לקרוב יחד לרבות הלוקחים, ונהגהו כענייני' טהה פתח מטקה לאקר"י"ז שפשוטו ביהו בעיפ לערך הפסח. יש להחיר לפי שכבר נתבטל הענייני' בשב קבש קדם הפסח ברב. דכין שצ"ב כדי לרבות, כדאי נהי' ר"ב מן החרה, וכיון שנתבטל בעי"פ שרי מאחר דקבר נתבטל קבש, ואפ"ל להשפיקא ביו"ד סימן קט מסר ד"ל שלא נחשב סן האסור או שנתה פתח מ"ט, וגם דל דקריט כו', וגם שטעם חמץ שבענייני' פטל כס', ולא שיק לשעמא עבדי כין דאין אסור מחמת עצמו, ובכ"ט ב"י"ש ש"ל שאינו חמץ גמור מה"ת קמ"ש בהשוכה אחרת (וען בשו"ת בית אפרים ששם האחרונים קדעה ראשונה דקבש קבש לא בטיל בפסח, ואין חלוק בין מין במינו

באור הלכה

פליטה, עין שם: * מתרת לכלי עלמא. הוצה לומר, דהוי וגם משלא נקדחו לתכנס בפסין חדשה יש מקום להתיר לדעת קצת פוסקים¹³⁰, מכל מקום פשה אוקרים משום דקבירא להי דחורפה דונה מחלוא לה לשעם הפליץ ומשגי לה לשכח ואוקרים, אבל קשוקרה פספין, אפ"ל לא נותרו בקדורה, אין לחש לכלי שאינה בתיומא, משום דאגב היא דהבי בקדורה בטל הורפה ומאמר מרובין, ופשוט: * קבש קבש וכו' לא בטיל. עין בפרי"מגדים בפתיחה לסימן זה במשבעות וזה,

באר היטב

(לו) בת יומא. אע"ג דקדבר חריף אסור אפ"ל אינו ב"י, הקא פנין שנותנין בהם מים בטל חורפיהו, טור. ואם היא ב"י אסורה, דכבוש קמבשל, אבל מטר לקמין ואינו אסור מערבמן ממלאר בעיפיה ה בדברים המתבשלין בכליהם, ע"ש, עמ"א וח"י: (לט) לא בטיל. מין דלח אסורו בששנה גב קבש החמרה, וא"כ בעיפ בטל יבש קבש ברב כשאר אסורים, ומ"מ צריך לאכל כלם קדם פסח, עין סעיף ד בהג"ה. וכל זה בקדושה, אבל כפר חמץ שנתערב במצה לא בטיל לכ"ע דהני דבר שבמזון קמ"ש ב"ד סימן ק"י. ומצה שנתבטלה או שהנה בה חטה מצד א' ונחתה הפסל או מקום החטה ונתערב אח"כ באחרות, אינה דבר שבמזון דאסורה טחמת הכליטה. וקל"ח חמץ שנתערב בקל"ח פסח אין להקל לבטל ברב פתח דגם בשאר אסורים י"א דאינו בטל טעם חמץ לו מחמירין בהג"ה, עמ"א ובה"י ובח"י עברה ג סימן צט: (לט) בנה. והקפסת למין בשאינו מינו. וע"ל סי"ק ג אי קטר לקטר לאינו יהודי חמץ מדמי אסור שבו.

משנה ברורה

(צא) לכלי עלמא. והנה לפי המבאר לקמן בסעיף י' בהג"ה דאנו מחמירין בנתינת טעם לפגם בפסח, (קלו) אין להתיר אלא א"כ סן סלקן מחמירין חמץ קדם הלילה בערב-פסח: ט (צב) יבש מיבש. רוצה לומר, שנתערב פרוסה של חמץ בתוך פרוסתו מצה ואינו קטר, (קלט) דאלו נחצרב כפר בתוך פירות, לכלי עלמא (קלט) לא בטיל, דהני (קמ) דבר שבמזון ואינו בטיל אפ"ל בא"ל, כמו שנתבאר ביו"ד דעה סימן ק"י: (צג) לא בטיל. מין (קמט) דאם

נתערב לח בלח אסורו במשהו, גם קבש החמיר [ואין חלוק (קמז) בין אם נתערב מין במינו או נתערב מין בשאינו מינו¹³²]. ולפי זה דוקא קשוקרה בפסח¹³³, (קמג) אבל אם נתערב בערב-פסח עד הלילה, דקמא לן לעיל בסעיף ב דדינו כשאר אסורין, ואם כן בלח שעורו בנותן טעם פשאר אסורין, הוא הדין קבש גב-סן (קמד) דינו כשאר אסורין ובטל ברב, ומכל מקום צריך שיהיו נאכלין (קמט) פלם קדם הלילה, דאי הכי אמרינן דחוזר נעור בפסח, דמוכח לעיל בסעיף ד בהג"ה¹³⁴, (קמו) יש שכתבו, דאימתי לא בטיל יבש קבש לדעה קמיתא, דוקא כשהאסור הוא מתחמת עצמו שהוא חמץ, אבל אם היה החר בעצמו ורק שנבלע בו חמץ משהו, כגון מצה שמצאו בה חטה חמוצה שנגמית בתוכה ונתערבה אחר כך באחרות, בטל חד בתרי אפ"ל תוף הפסח¹³⁵; אבל כמה (קמז) אחרונים חולקים על זה ודעתם (קמח) דלדעה קמיתא בקל גוני לא בטיל¹³⁶, עוד כתבו, (קמט) דכלי-חמץ שנתערב (קן) בתוך כלי-פסח בפסח, דינו כמו יבש קבש דלא בטיל, ואסור להשתמש בהם בפסח, (קנא) ואף קשוקרה בערב-פסח נכון להתמיר שלא להשתמש בהם; אכן אם הכלי-חמץ (קנב) היה אינו בתיומו, במקום מניעת שמחת יום-טוב יש להקל אם נתערב בערב-פסח: (צד) ויש אומרים דחמץ בפסח וכו'. טעמם, (קנג) דדוקא בדבר לח המתערב, דבשאר אסורים שעורו בנותן טעם, החמירו חקמים בחמץ דהוי במשהו, אבל בדבר יבש דבשאר אסורים חד בתרי בטל, הוא הדין בחמץ בפסח: (צה) שנה לשאר אסורין. והסכימו אחרונים דהלכה ברובה אמתא¹³⁸, ואם נאכל אחד מהם, אפ"ל נחצרב רק חד בתרי מתר לאכל השאר לכלי עלמא, דכין דמן התורה בטיל רק מדבריו אסור, ובדבריו תלינן שנה שנאכל הנה החמירין¹³⁹ [מ"א בסימן תסו סק"ד וש"א]: י (צו) נתינת טעם לפגם מתר וכו'¹⁴⁰. הטעם, (קנד) דנהי דהחמירו חקמים לאסור חמץ בפסח במשהו, הינו משום דאף-על-גב דמשהו הוא מכל מקום יש שם אסור עלינו, אבל קשוקרה פגום, שקע אסורו לגמרי ואינו יכול לאסור התערובות אפ"ל באכילה, (קנה) ואפ"ל אין בתערובות ששים נגדו, ודינו בפסח ככל הפסחים המבארים ביו"ד דעה סימן קג לענין שאר אסורים, עין שם. והנה כל זה הוא לענין התערובות, אבל לענין החמץ עצמו, מבאר לעיל בסימן תמב סעיף ט, עין שם במשנה ברורה¹⁴¹: (צז) ויש מחמירין. וטעמם הוא, (קנו) דהא אין לך בטול טעם יותר ממשהו בא"ל,

שער הציון

(קל) בית-מאיר: (קלז) מגד-אברהם וש"א: (קלט) אפ"ל נתערב קדם פסח: (קמ) פשוט, שצריך לכפרו ממנו מחמת השיבויו ואינו נזכר באמר. ומה שכתב הש"י בסעיף קטן טז דלא קמא לן כדבי צמיקא¹³¹, השיגו כל האחרונים דבאגות קמא לן כדבי צמיקא, כמו שכתב בשלחן-ערוך יורה-דעה סימן ק"י: (קמא) מגד-אברהם וחקי בעלב: (קמב) חק-יעקב וש"א: (קמג) מגד-אברהם וש"י וש"א: (קמד) והנינו מין במינו, דאלו בשאינו מינו גם בשאר אסורין קמא לן דביענין ששים משום דאם יבשילם יתן טעם: (קמט) אמתא וכו'. (קמז) אלה ושאט שפושב שקבת שב ביו"ד דעה סימן צב והצילו מהשגת הש"י על שם (קמז) הש"י ביו"ד דעה סימן צב והתגור אברהם בענינו ושכתב רק דמצה אינה דבר שבמזון היבא דאסורו הוא רק מחמת בלוע, ומשמע דמפרוסה דמי ואסור לדעה ראשונה, וכן כתב החבר' משה בבאורו] והתמיר משה ונתגרי, עין שם שמוכח כן דלא שרי רק בערב-פסח: (קמח) אבל לדעה בהר"קא שרי, ואף דהטעם היא כבר שלם לא מתיר דבר שבמזון, כיון דאין אסור מחמת עצמו אלא מחמת בלוע [מ"א]: (קמט) הינו לדעת האחרונים החולקים שנוכר מקדם, דלדעה קמיתא כדאי נתבטל: (קן) ואפ"ל אם הכלי חמץ הנה אינו כדיומו, ואף לדעת המחבר המחמיר נותן טעם לפגם בסעיף י, דהא על-דבר-פנים לכתחלה אסור להשתמש בכלי שאינו כדיומו [פ"ח]: (קנא) הנהי אף דבערב-פסח קמא לן דקבש קבש גמור, מפ"ל מקום פכלים יש להתמיר דהני דבר שיש לו מתיירות¹³⁷, ועין במגד-אברהם ובמחמירי' השקל שהארכיבו בפרט זה: (קנג) תמ' אדם [אכן לשלא שתיבא זה בשם אלהי רבה, ולפי עמדה לא מצאתי באליה רבה] ובג"ד לשע, ועין שם עוד שכתב דכין שנתערב קדם פסח וקדם פסח נותן טעם לפגם בפר, לא אמרינן אחר כך בפסח חוזר ונעור: (קנה) הרא"ש: (קנד) הרא"ש: (קנה) חק-יעקב והגרי"א וש"א: (קנו) בית-יוסף בשם פוסקים:

תקנ"ה: 1 שכת. 2 ויש ממחיק, הנקרא יש"ש.

